

KULTUREN

Kv Svartbröder 10

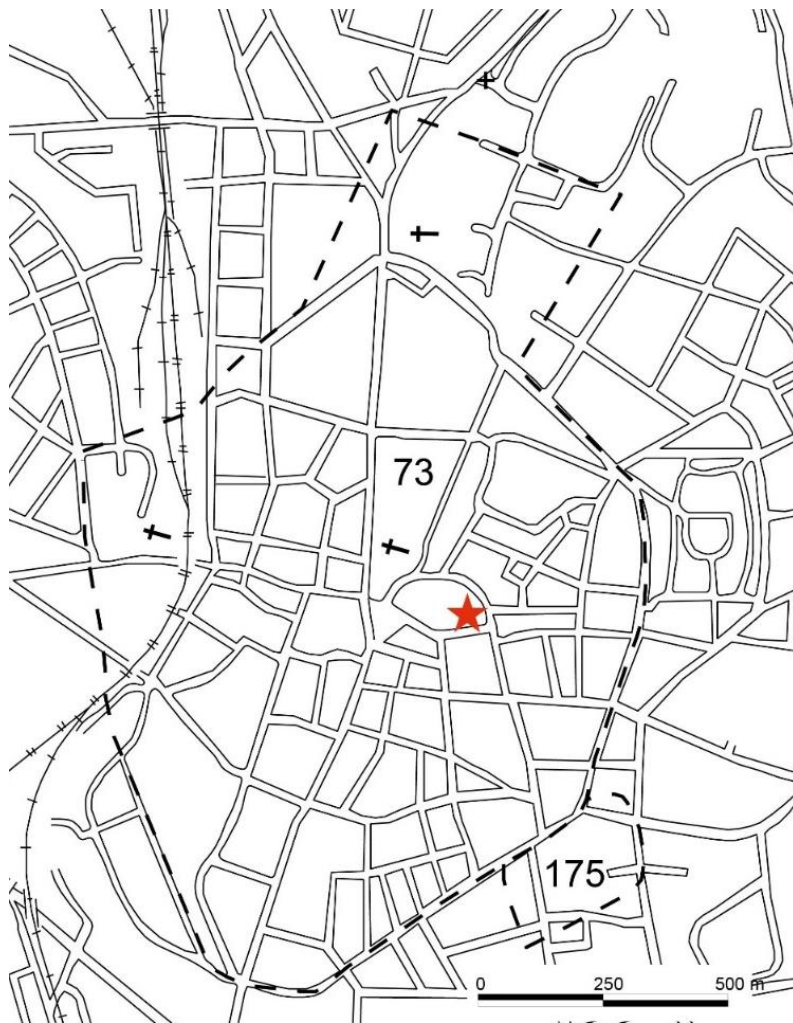
fornlämning Lund 73:1,
Lunds stad och kommun, Skåne
Geoteknisk undersökning 2017

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Fornlämningsmiljö	3
Äldre tomt- och ägostruktur	4
Tidigare arkeologiska iakttagelser.....	5
Genomförande och resultat.....	6
Kulturlagerstatus.....	7
Förslag på fortsatt åtgärder	7
Administrativa och tekniska uppgifter.....	8
Referenser.....	9
Bilagor	9
<i>Borrplan.....</i>	<i>10</i>
<i>Sektionsritning borrhov 1-4</i>	<i>11</i>
<i>Lagerbeskrivningar Borrhov 1 (BP1).....</i>	<i>12</i>
<i>Lagerbeskrivningar Borrhov 2 (BP2).....</i>	<i>12</i>
<i>Lagerbeskrivningar Borrhov 3 (BP3).....</i>	<i>12</i>
<i>Lagerbeskrivningar Borrhov 3b (BP3b).....</i>	<i>13</i>
<i>Lagerbeskrivningar Borrhov 4 (BP4).....</i>	<i>13</i>

Sammanfattning

- I samband med en geoteknisk undersökning i kv Svartbröder 10 Lund inför eventuell nybyggnation genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning enligt länsstyrelsens beslut (Lst.dnr 431-21828-2017, Kulturens projektnummer 61000-588). Fastigheten är belägen i det medeltida Lunds centrala delar strax sydöst om domkyrkan.
- Sammanfattningsvis har 5 borrhål schaktningsövervakats i kv Svartbröder 10 för planerad nybyggnation. Kulturlagermäktigheten från morännivå är omkring 3 meter. Den översta metern är relativt torr och nedbruten.
- En anpassad förundersökning kan vara nödvändig utifrån kommande grundläggningsförslag.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

I samband med en geoteknisk undersökning i kv Svartbröder 10 Lund inför eventuell nybyggnation genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning enligt länsstyrelsens beslut (Lst.dnr 431-21828-2017, Kulturens projektnummer 61000-588). Fastigheten är belägen i det medeltida Lunds centrala delar strax sydöst om domkyrkan.

Fornlämningensmiljö

Kvarteret Svartbröder är beläget centralt i Lunds stadskärna, strax sydöst om domkyrkan. Få arkeologiska undersökningar och iakttagelser har gjorts i kvarteret trots detta centrala läge. Dock har undersökningar i kvarterets östra del bekräftat att området varit bebyggt under tidigt 1000-tal. De omgivande gatorna kan alla föras tillbaka till medeltid och kvarterets form kan därmed antas vara ursprunglig (Bevaringskommittén 1983 s 167).

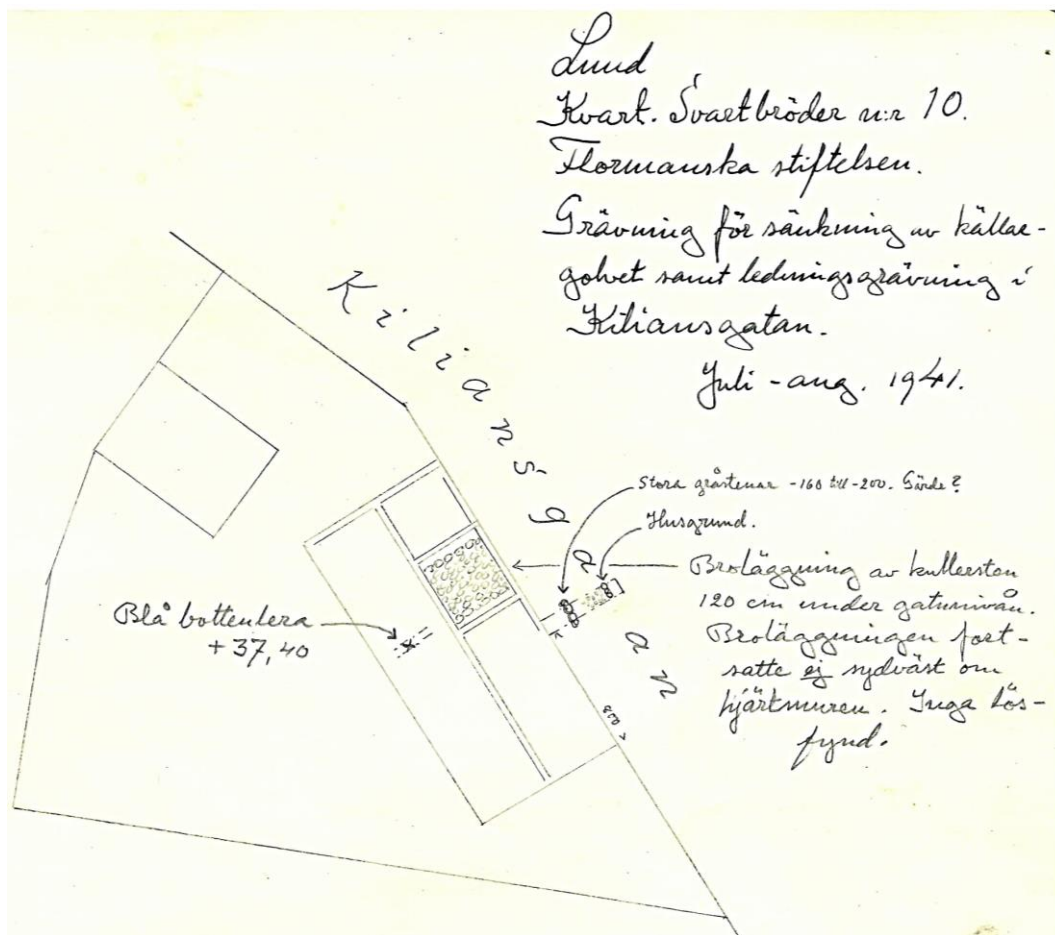
102 Kanikresidens (Domkapitlet – okänt mensalgods)	
År 1603	nämns som (landsdomaren på Själland) Anders Dresselbergs residens
År 1618	nämns som (landsdomaren på Själland) Anders Dresselbergs residens
År 1662	nämns som (kaniken och latindiktaren) Willich (Westhoffs) residens
År 1662	köptes av apotekaren Paul Ernman från domkapitlet.
År 1663	nämns som (apotekaren) Paul Ernmans gård, vilken tidigare var Anders Dresselbergs.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Få omfattande arkeologiska undersökningar har utförts i kv Svartbröder förutom schaktningsövervakningar. På aktuell fastighet kv Svartbröder 10, gjordes år 1941 en källarsänkning i befintlig byggnad. Där framkom bland annat en broläggning av kullersten 1,20 m under marknivån. En möjlig husgrund påträffades i gatan utanför byggnaden, vilket kan tyda på att den tidigare tomtstrukturen sträckt sig längre ut åt nordöst och att Kiliansgatan blivit breddad vid något tillfälle (figur 3).

I den sydvästra delen av kvarteret, från kv Svartbröder 20, finns uppgifter om en kulturlagermäktighet på upp till 5,00 m. I kv Svartbröder 18 påträffades en stavverksbrunn och välbevarade trä- läder- och tygföremål vid en undersökning år 1960. De mest omfattande undersökningarna i kv Svartbröder har genomförts i kvarterets sydöstra del, kv Svartbröder 22, under åren 1946 och 1971-72. Bland annat har flera huskroppar och brunnar från senmedeltiden undersökts (Kulturens LA-arkiv).

Med anledning av att el- och fiberledning lades ned i kv Svartbröder 9:25, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning år 2014. Ett ca 28,00 m långt schakt grävdes utmed fastighetens västra sida och sedan norrut till Kiliansgatan. Det framkom inga medeltida kulturlager längs sträckningen (Kronroth 2014).

Figur 3. Dokumentation från undersökningen år 1941 på Kv Svartbröder 10 där en broläggning och husgrund framkom (Kulturens LA-arkiv).

Genomförande och resultat

Fem borrhål schaktningsövervakades i områden för nybyggnation i fastighetens sydvästra hörn. Borrplan och sektionsritningar återfinns som bilaga längst bak i rapporten.

Placeringen av Borrprov 1 var i området för en planerad paviljong. Äldre kulturlager framkom på en nivå av 0,70 – 2,90 m djup under dagens marknivå.

Borrprov 2 – 4 var placerade där planerad hörnbyggnad i tre våningar ska uppföras. Äldre kulturlager framkom på en nivå av 1,00 – 3,10 m djup. Därunder framkom moränlera. Ett vattenförande sandlager i moränen framkom på en punkt på ett djup av 3,5 m, vilket är ganska ytligt i förhållande till de tidiga medeltida kulturlagren.

Ett av borrhålen i området för planerad byggnad fick flyttas då det stötte på hinder på en nivå av cirka 1,40 m. Troligen rör det sig om ett raseringslager där det möjligen förekommer grundstenar som hindrade borren (figur 4).

Figur 4. Den geotekniska undersökningen stötte på motstånd på BP3 intill brandväggen i väster. Troligen rör det sig om raseringslager från en tidigare byggnad. Fotografiet taget från norr.

Kulturlagerstatus

Borrhålen var samtliga placerade i områden med buskar och träd, vilket tydligt framkom i borrhölen. Översta metern i samtliga borrhölen innehöll mycket torra och nedbrutna kulturlager. Därunder och ner till morännivå på omkring 3 m framkom en tydligare stratifiering och uttorkningsgraden var inte lika hög.

Förslag på fortsatt åtgärder

En anpassad förundersökning kan vara nödvändig utifrån kommande grundläggningsförslag. Kulturlagermaktigheten är upp emot 3 m, vilket vid en regelmässig förundersökning innebär att bankettgrävning måste tillämpas. Detta kan vara svårt på en mindre yta då stora delar av trädgården måste tas i anspråk. Ett alternativ kan därmed vara att genomföra en anpassad förundersökning, exempelvis i samband med grävning för ledningsschakt.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-21828-2017	Fornlämning nr/art	RAÄ 73:1
Socken/stad	Lund	Kulturens projektnummer	61000-588
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Kv Svartbröder 10

Typ av exploatering	Geoteknisk undersökning
Uppdragsgivare	Johan Sundberg Arkitektur AB
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Aja Guldåker
Övrig personal	-
Fältarbetstid	20170917

Fälttid	
Arkeolog	5 h
Maskin	-

Undersökningens omfattning	
Yta	5 borrhål
Kubik	-
Schaktmeter	-

Kostnad för arkeologi	
Administration/projektering	2 x 800 = 1 600 SEK
Fältarbete	5 x 800 = 4 000 SEK
Rapport	5 x 800 = 4 000 SEK
Analys	-
Övrigt	-
Summa:	9 600 SEK

Kostnad övrigt	
Maskiner	-
Bodar	-
Övrigt	-
Summa	-

Summa, faktisk 9 600 SEK

Summa, beslutad Enligt löpande kostnad

Fyndmaterial (förvaring m.m.)	Inga fynd tillvaratogs
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen
Ritningar, dokumentation	2 st A3 ritfilm, sektionsritning skala 1:20
Foto	7 st digitala fotografier
Analys	-
Övriga upplysningar	-

Referenser

Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. RAÄ & SHM rapport. Medeltidsstaden 56. Stockholm.

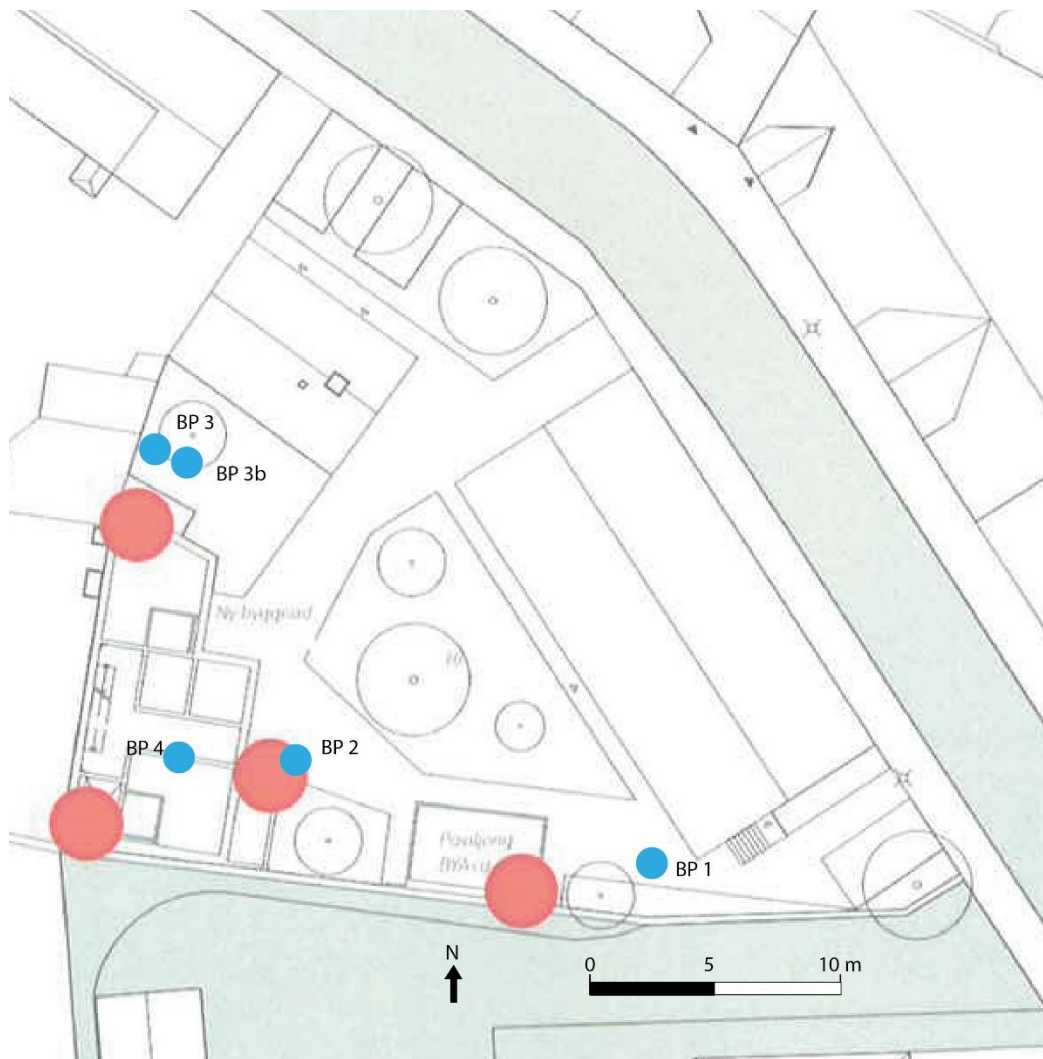
Bevaringskommittén. 1983. Lunds stadskärna. Bevaringsprogram. Krafts Rote. Lund.

Kronroth, N. 2014. Kv Svartbröder 9:25, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Kulturmiljörapport 2014:35. Lund.

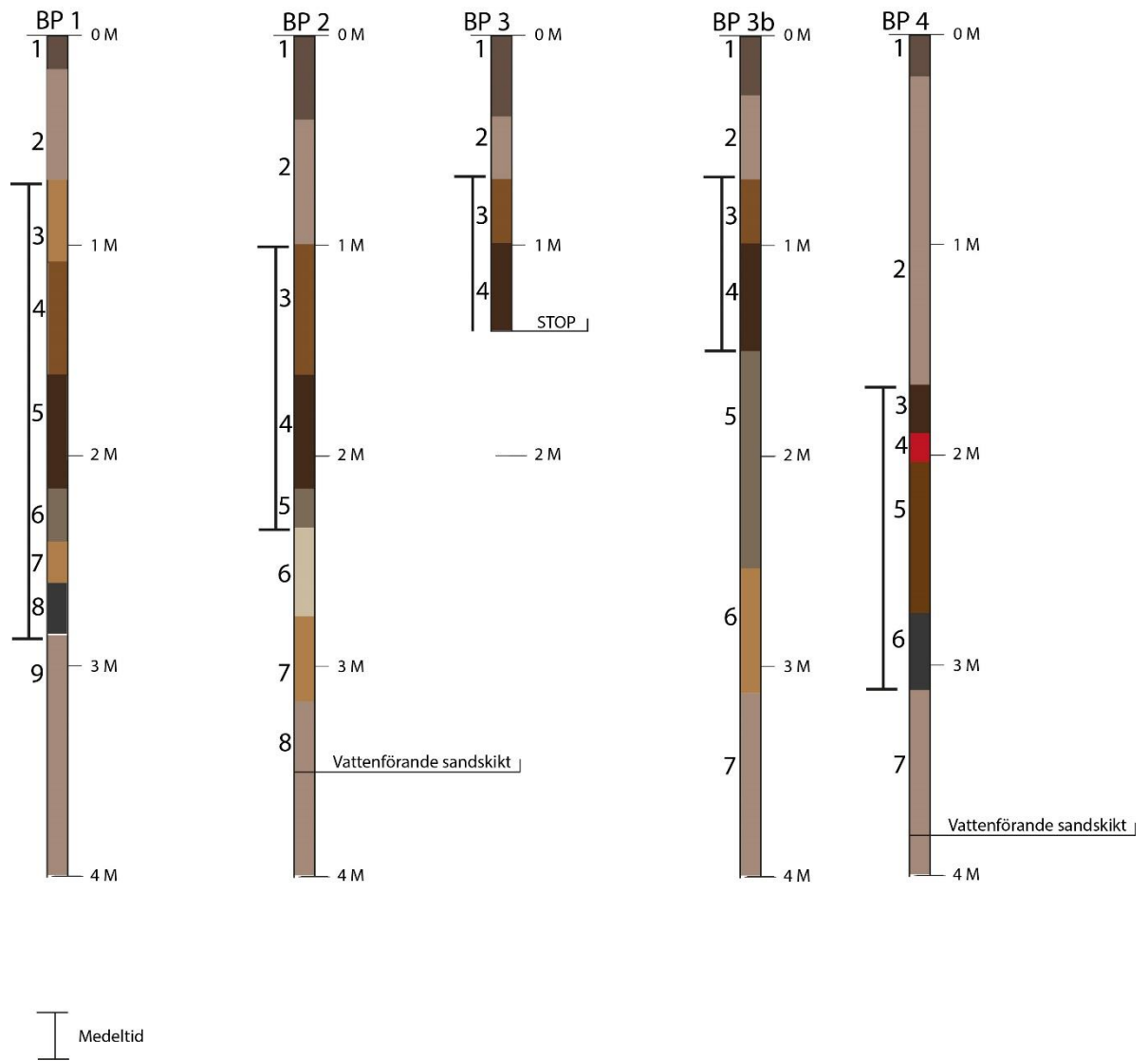
Bilagor

1. Borrplan
2. Sektionsritningar BP 1-5

Borrplan

Borrplan på Svartbröder 10, Lund 2017. De rosa ringarna var planerade borrhål. De blå ringarna är de faktiska punkterna som borrades, en punkt fick flyttas pga motstånd (BP3)

Sektionsritning borrprov 1-4
 (lagerbeskrivningar på nästa sida)

Lagerbeskrivningar Borrprov 1 (BP1)

1. 0 - 0,15 m. Matjord
2. 0,15 - 0,70 m. Mörkbrunt äldre matjordslager med lite lerinslag, grus, kalk, tegel och träkol. Mycket torrt och något magert. Trädgårdsjord.
3. 0,70 - 1,10 m. Mycket torrt, poröst, ljusbrunt lager med mycket grus och lite lera. Stora träkolsbitar, tegel och kalkinslag. Förekomst av djurben. Kulturjord.
4. 1,10 - 1,85 m. Lerhaltig, brun kulturjord med mycket kalk, tegel, djurben och träkol. Kompakt, torrt med inslag av bränd lera.
5. 1,65 - 2,20 m. Mörkbrun till svart lera. Kompakt, torr till något fuktig. Inslag av träkol, bränd lera och tegel. Kulturjord.
6. 2,20 - 2,40 m. Ljusbrun, nästan som morän, sand. Något kulturjordspåverkad.
7. 2,40 - 2,60 m. Beige, något mjuk moränlera.
8. 2,60 - 2,90 m. Svart finkornig sand med inslag av tegel. Kulturjord.
9. 2,90 m - Kompakt morän

Lagerbeskrivningar Borrprov 2 (BP2)

1. 0 - 0,20 m. Matjord
2. 0,20 - 1,00 m. Beigebrun sandig jord med lite lerinslag, kalk, enstaka tegel och träkol. Mycket torrt och något magert. Trädgårdsjord.
3. 1,00 - 1,60 m. Brun, lerig jord med inslag av grus. Relativt kompakt, torr med mycket tegelbitar och enstaka träkol. Kulturjord.
4. 1,60 - 2,20 m. Mörkbrun, lerig jord med inslag av kalk, tegel, bränd lera och stora träkolsbitar. Kulturjord.
5. 2,20 - 2,40 m. Mörkbrun, lerig jord med inslag av kalk, tegel, bränd lera och enstaka träkolsbitar. Kulturjord.
6. 2,40 - 2,80 m. Grov sand/grus med lite lerinslag.
7. 2,80 - 3,50 m. Beige, siltigt och något kompakt moränlera.
8. 3,50 m. Vattensförande grusskikt

Lagerbeskrivningar Borrprov 3 (BP3)

1. 0 - 0,30 m. Matjord
2. 0,20 - 0,70 m. Brun sandig jord, mycket torrt och något magert. Trädgårdsjord.
3. 0,70 - 1,10 m. Lerinblandad jord, gulbrun flammig med inslag av tegel, träkol och bränd lera. Kulturjord.
4. 1,10 - 1,40 m. Raseringslager med omblandad lera och mycket tegel, troligen 1800-tal.
5. 1,40 m STOPP, något tar emot.

Lagerbeskrivningar Borrprov 3b (BP3b)

1. 0 - 0,25 m. Matjord
2. 0,25 – 0,70 m. Torr, ljusbrun jord med hög sandhalt. Trädgårdsjord.
3. 0,70 - 1,00 m. Brun torr jord med inslag av tegel och kalk. Kulturjord.
4. 1,00 – 1,50 m. Gulbeige, fläckig lera med mycket tegelbitar och kalk. Raseringslager.
5. 1,50 – 2,60 m. Brunsvart fet lera med inslag av träkol, kalk och tegel. Yngre rödgodskeramik, ej tillvarataget. Ganska "luftig" med icke sammanhållen lera, möjligen redeponerad. Kulturjord.
6. 2,60 – 3,10 m. Brun, homogen, mjuk och fet lera med inslag av träkol och lite tegel. Kulturjord.
7. 3,10 -. Moränlera. Blöt, gråblå lermorän, ganska fuktig.

Lagerbeskrivningar Borrprov 4 (BP4)

1. 0 - 0,20 m. Matjord
2. 0,30 – 1,70 m. Mycket torrt. Ljusbrun jord med hög sandhalt. Inslag av tegel. Trädgårdsjord.
3. 1,70 - 1,90 m. Svartbrun, fet, kompakt lera med mycket träkolsinslag. Yngre rödgodskeramik, ej tillvarataget. Kulturjord.
4. 1,90 – 2,10 m. Tegelsmul, 1800-tal?
5. 2,10 – 2,80 m. Brun fet lera med grusinslag, träkol, kalk och tegel. Kulturjord.
6. 2,80 – 3,10 m. Svartbrun, fet lera med inslag av träkol, tegel och kalkprickar. Kulturjord.
7. 3,10 - 3,80 m. Moränlera. Vattenförande grusskikt på -3,80 m.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

- 2017:1 Kv. Eskil 19, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2016. Mattias Karlsson.
- 2017:2 Kv. Universitet 1, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2014–2015. Mattias Karlsson.
- 2017:3 Kv. Galten 10, 11 och 12, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Mattias Karlsson.
- 2017:4 Clemenstorget, Sankt Laurentiigatan, Bredgatan och Norra Vallgatan. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
- 2017:5 Södra stambanan Lund Högevall - Flackarp AU steg 2, Lunds och Staffanstorps kommun, Skåne. 2016. Krister Kåm Tayanin.
- 2017:6 Västra Odarslöv 8:1-Odarslövs kyrka, fornlämning 25. Odarslövs socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2016. Aja Guldåker.
- 2017:7 Kv Kulturen 24, Lund. Geoteknisk undersökning 2015. Gertie Ericsson.
- 2017:8 Kv Kulturen 24, Lund. Förundersökningar 2013-2016. Aja Guldåker.
- 2017:9 Stångby kyrkby, fornlämning Stångby 22:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2002-2003 Gertie Ericsson.
- 2017:10 Kv Universitetet 1, Lund. Fornlämning Lund 73:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2015. Krister Kåm Tayanin.
- 2017:11 Innerstaden 2:1 – Stora Södergatan, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning
- 2017:12 Flackarp 30:1, Lunds och Staffanstorps kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kåm Tayanin.
- 2017:13 Kv Garvaren 7 och 29, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Jan Kockum.
- 2017:14 Kv Tegnér 2, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic.
- 2017:15 Kv Bispen 12, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2015. Ivan Balic.
- 2017:16 Kv Sankt Thomas 32, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic.
- 2017:17 Kv Eskil 19, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016–2017. Jan Kockum.
- 2017:18 Kv Brunius 2, Fornlämning 73: 1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kåm Tayanin.
- 2017:19 Kv Sankt Måns 4, fornlämning nr 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll/schaktningsövervakning 2015. Krister Kåm Tayanin och Gertie Ericsson.
- 2017:20 Gamla Staden 8:1 – Slottshagen, fornlämning Helsingborg 42, Helsingborgs stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2012. Gertie Ericsson.
- 2017:21 Stora Råby 33:18- Stora Råby kyrkogård, fornlämning nr 10, Stora Råby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Ivan Balic.
- 2017:22 Kv Eskil 20, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kåm Tayanin.
- 2017:23 Kv Grynmalaren 38, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Aja Guldåker.
- 2017:24 Håslövs stubbamölla, Södra Håslöv 18:2, Håslövs socken, Vellinge kommun, Skåne. Arbetsbeskrivning 2017. Henrik Borg, Olof Andersson.
- 2017:25 Kv Paradis 56, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2017:26 Kv Kulturen 4-8, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2017:27 Hallaröds kyrka, Hallaröd socken, Höörs kommun, Skåne. Rapport 2017. Carita Melchert.
- 2017:28 Hallaröds kyrka, Hallaröd socken, Höörs kommun, Skåne. Rapport 2017. Carita Melchert.
- 2017:29 Sandby 67:1, Fornlämning 93, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning. Aja Guldåker.

- 2017:30 Kv Paradis 45, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Gertie Ericsson.
- 2017:31 Vombs by, fastigheten Vomb mfl, fornlämning Vomb 7:1, Vombs socken, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Gertie Ericsson
- 2017:32 Kv Svartbröder 10, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.